Ч. 106 (12.472). Львів, пятниця 16. травня 1930. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

†
ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
з панахидою для вшанування памяти бл. п.
Тов. Литвина Володимира,
студ. V. р. мед., якого передчасно скосила невблагана смерть, відбудеться в пятницю, дня 16. травня н. р. в год. 8·30 рано в Семинарійській Церкві при вул. Коперника, на яке запрошує товаришів та знайомих
Виділ Т-ва „Медична Громада".

У бібліотеці Союзу Народів.

(Від нашого кореспондента.)

Женева, 10. травня 1930.

I.

Знов Женева, і знов ця гарна, ясна, вигідна читальня й робітня Союзу Народів. Усе, чого душа журналіста, політика, чи взагалі тільки до громадських справ цікавої людини забажає — маєте тут під рукою. Соціяльно-політична література за останніх десять років, у всіх мовах високої культури — стоїть тут для вашої розпорядимости, американською (найкращою новітньою!) катальоговою системою впорядкована, на рядах металевих, незгоримих полиць уставлена: аж душа радується. Шуфлядкові катальоги, іменні й річеві, всякому доступні. При їх допомові чи й без неї, можете вибирати собі книжки і зносити їх на столи, де ждуть вас чорнило й перо, а управа бібліотеки нічого від вас не вимагає, як тільки, щоб зложили свій підпис з адресою в бібліотечній книзі, тай щоб самому не складати вибраних книжок назад у полиці. Остання вимога (яка скромна!) подиктована зовсім справедливо — страхом перед неладом, який натворили би читачі, якби брались самі повертати „на місце" книги: бібліотека волить робити це сама, своїми урядовцями.

Словом — рай, тай годі. А оцінити радощі цього книжкового раю здатний особливо той, хто живучи в Парижі був обмежений протягом років до французьких книжок, та рідко коли мав нагоду дістати до рук якесь видання англійське чи американське, в троє, в четверо або й більше дорожче від французького, а вже просто ніколи не попадався на німецькі книги, рівно дорогі, як англійські, та ще безконечно менше у Франції доступні.

Щоб не забути: всі великі місячники, політичного й загального змісту, теж лежать тут перед вами, в усіх можливих мовах, навіть такій, як польська; немає тільки нічого в одній єдиній европейській мові, яка до того славиться мовою 30 чи 40-міліонового народу — згадайте самі в якій...

II.

Помічається в читальні, що це передодень сесії ради Союзу Народів: напливають в цих днях у Женеву з усіх европейських столиць і великі політичні риби — міністри, делегати — і менша політична братія — цілі лави ріжномовних журналістів. Кидаються вони в очі на вулицях Женеви, ще вчора спокійної; гамірно від них по коридорах і сходах будівлі Союзу; більше ніж звичайно їх сьогодні й у бібліотеці.

Тихо витаєтесь зі старими знайомими, кидаєте оком по незнайомих обличчах, автоматичною звичкою трібуєте відгадати їх рід і народність, зупиняєтесь хвилинку на головах чим-небудь цікавих — їх мало, тай швидко перековзується зором по обличчах банальних — їх тут, як і взагалі серед людства, велика більшість...

Сесія ради Союзу Народів буде цим разом коротша від попередної; пічнеться післязавтра, а покінчиться ще перед кінцем тижня. Ніякої особливої сензації від неї не надіються. Проводити буде цим разом югославянський міністр Марінкович — на попередній цю ролю виконував Залеський.

Але коли від самої сесії тутешній політичний світ нічого цікавого не сподіється, то вижидають тут багато від закулісових розмов і переговорів, які має тут при нагоді сесії повести британський міністр Гендерзон з міністрами французькими й італійськими. На особі п. Гендерзона і на переговорах цих буде зосереджена й ціла увага. На це складається ціла низка причин — з ділянки внутрішної британської політики і з ділянки британської кольоніяльної та морської політики.

У внутрішній ділянці потерпіла робітнича партія п. Гендерзона саме на передодні цеї сесії дві важкі невдачі. У двох робітничих округах, які партія досі держала, доповняючі вибори до парляменту дали перемогу консерватистам, і то не яким-небудь другорядним політикам, а чільним консервативним діячам, льордови Бівербрукові і Кобзові. Це перші важкі поразки теперішнього робітничого уряду, поразки дуже діймаючі. Вони є познакою, що політичні симпатії широкого англійського загалу, які дали були перемогу робітничій партії, розпочинають відхилятися від цеї партії; ще дві три невдачі подібного роду, а робітничий уряд (такі неписані традиції англійського парляментаризму), бачучи свій авторітет перед країною і перед закордоном захитаним, мусітиме розвязати парлямент і розписати нові вибори. Вже нині ставлять прогнози для тих виборів: вони некорисні робітничій партії, а перемогу віщують консерватистам. Дехто вже й пророчить особу будучого консервативного премієра — льорда Бівербрука.

III.

Цей льорд Бівербрук — сходяча зоря британських консерватистів. Він силкується внести в трохи перестарілу програму цієї партії новий ударний клич. Кличем цим є поглиблення, закріплення й розбудова продукційних і торговельних звязків між усіми частинами британської Індії. Як відомо, британські домінії — самостійні держави, які нетільки супроти не-британських країв, а й супроти себе взаємно і супроти Англії можуть підносити (і підносять) митові перегороди. Таким чином Англія, якій з кожним днем важче вивозити продукти своїх промислів до Европи й Америки, і якій ці вивозові труднощі затягають, можна сказати, петлю на шию, — стала перед загрозою таких самих труднощів з боку домінії. Цьому хоче Бівербрук покласти межу. Він розвинув в Англії і в усіх британських домініях дуже живу пропаганду за заключенням „імперського митного союзу", який ставив би один фронт цілій імперії супроти решти світу й його конкуренції. У цьому мала би бути й єдина можлива зарада страшенній соціяльній кризі безробіття, яка душить Англію. Консерватисти довший час дивились на пропаганду льорда Бівербрука без особливого довіря; тільки згодом вдалося його завзятій енергії накинути свою програму старій партії, а оці вибори — перша наявна познака, що кличі його дійшли до широких мас, навіть робітничих.

Також у домініях агітація за „Імперським митним союзом" знаходить вже прихильні відгуки. Першою відкликалася Канада. Саме в останніх днях канадійський парлямент ухвалив для Англії митні привілеї і зробив ось так перший крок в напрямі митного союзу. Нам ці зусилля тим цікаві, що на канадійськім грунті пропаганда льорда Бівербрука доцільно звертається й до третьої по своюому чисельному значінні групи канадійської людности — до групи українського, тобто західньо-українського, походження. Особистий і політичний друг льорда Бівербрука, канадійський сенатор Дікінзон, зорганізував там цілу серію видавництв і конференцій в українській мові, якими він силкується ввести тамошніх українських „нових канадійців" в коло імперських інтересів. „Ліга Канадійських Українців", яка там живо розвивається і яка в останніх місяцях розвинула там живу пропаганду за — трохи несподіваним, треба признатися — кличем втягнення Соборної України в британську спільноту, як окремої домінії, — ця Ліга стоїть у тісному звязку з сенатором Дікінзоном і через нього з імовірним майбутнім премієром Бівербруком.

В останніх днях ми мали нагоду трохи не цілий день розмовляти про ці справи з сен. Дікінзоном, який з нагоди своєї подорожі до Льондону, до льорда Бівербрука, окремо був „скочив" до Парижа, щоб там побачитися з українськими журналістами. Щоб воно з цього всього і не вийшло, а почини деяких наших канадійських земляків уже тому треба привітати, що за їх заходами наша забута Галичина могла би одержати на терені женевського Союзу Народів поміч канадійського представництва.

Поза Канадою нема в світі ні одної держави, яка захотіла би пригадати Союзові Народів про положення української „меншости" в Річипосполитій.

В. Панейко.

Salus nationis - suprema lex...

(З приводу крізи в проводі деяких наших національних установ.)

II.

Великим зусиллям наших національних сил, доскональних працею поколінь, створили ми і постійно творимо та розбудовуємо кузні нашої національної, духової і матеріяльної культури. Цілий наш доробок у ділянці культурних і господарських установ — це плід праці тих одиниць та організованих ними ширших шарів нашої суспільности, які свій труд складають на жертвенник, на імя якому: добро нації.

Добро нації є добром усіх одиниць, що творять націю. Сьогодні — після експерименту на Сході тільки скріпився погляд, **що виключно розвиток нації — її гаразд — є джерелом розвитку та гаразду одиниць і їх суспільних організацій. Отже добро нації є одночасно добром усіх її членів.**

Добро національного загалу **не покривається з добром людства**. Не інтернаціоналізм а націоналізм забезпечує добро нації і створює для неї можливости доцільно вязатися з іншими народами на **основах загальнолюдських ідеалів**, які чейже поза прикметними кожній нації рідними первнями входять до культури кожного народу. **Добро нації, як органічної цілости, а не добро кляси, як частини народу, є одиноко певним і доцільним засобом здійснювання вселюдських ідеалів.**

Добром нації є все те, що скріплює її як відрубну етнічну цілість серед народів, що пособляє її самостійному, культурному і господарському розвиткові, що підносить її духову і матеріяльну продукцію і ступінь заспокоювання її моральних та матеріяльних потреб, що скріплює внутрішню тугість нації і гармонію співпраці суспільности, що не спинює нації на шляху творення власної цивілізації, як викладника **духового** устрою праці нації над собою.

*

У сучаснім нашім положенні ставить нас національна амбіція перед конечність тим більшої і плодовитшої творчої праці народу, як засобу до осягнення національної мети, щоби стати підметом своїх прав і як підмет забезпечити свій

устрій з узглядненням інтересів своїх клас у себе і в міжнародніх взаєминах.

*

Передумовою творчої праці народу, передумовою того поступу на полі духової і матеріяльної культури є **внутрішня гармонія в нації.** Внутрішня гармонія в нації істнує, коли є якнайтісніший звязок між інтересами одиниць, що творять націю, і добром нації, коли як найповніше і найглибше розвинута співпраця одиниць і організованих гуртів нації при найбільшій національній солідарности, коли своєчасно і вповні усувається часто штучно витворювані — або особистими незгодинами підсичувані антагонізми як одиниць так і організованих груп нації, коли основою змагань одиниць і груп є здоровий альтруїзм, як постулят **суспільної справедливости,** коли одночасно забезпечена свобода розвитку одиниць, **що підпорядковують себе у своїх змаганнях вимогам добра нації.**

Свобода розвитку одиниць у нації це не потурання хоробливо вибуялому індивідуалізмові, злорадний і злощасний у нас „українській отаманії", **це — не примикання очей на своєвілля тих, які, працюючи серед нації і при національних варстатах праці, сміють одночасно негувати націю!**

*

Національні установи, як вищий щабель організованої національної праці, по природі своїй мусять у всій ширині підпорядковувати свої змагання добру нації!

Інакше **національна** установа заперечувала би право на своє істнування.

Добру нації національна установа підпорядковується природним шляхом і самочинно, висуваючи до свого проводу свідомих національно провідників, здорових душею, перенятих ідеалістичним світоглядом, спільним усім тим, які вірять, що сила нації лежить у силі її духа. Для „роздвоєних душ" не місце у проводі національних установ. Вони не задовольнять ніколи життєвих, духових потреб нації, історія національного розвитку мусить їх „діяльність" змалювати чорними красками.

Дивлячись на „роздвоєних", на їх минуле і їх сучасний, межуючий зі звихненням духової рівноваги стан, на різке розходження пропагованого ними світогляду з їхніми щоденними вчинками, не можемо по совісти твердити, що вони **свідомо** махнули рукою на осуд нашої національної історії і з повною відповідальністю виждають золотих сторінок в історії, писаній чужим нам світом, який у постановах своїх зїздів вимагає ефіяльтської роботи розсаджування національних установ знутра для чужої нашій **нації** справи. Хіба наша історія мовчатиме про такі **знаряддя?** За „роздвоєнцями" остане в нашій історії тільки чорна карта! Наш здоровий, нац. організм витримає ці експерименти, а більшість ниніших „роздвоєнців" вийде зі свого хоробливого стану і розчарувавшись у інтернаціоналізмі твердо стане на нашім національнім грунті. Шлях до повороту на національний грунт веде через послідовну, згідну з добром нації працю **рядовика** в наших національних установах.

У проводі наших **національних** установ одиницям **антинаціональної** закраски або **„роздвоєнцям"** не місце! Стан, який під тим оглядом сьогодні декуди істнує — неприродний і шкідливий!

Але, щоби бути вірним правді, слід ствердити, що кріза у проводі деяких наших національних установ, спричинена **мозаїкою національного і антинаціонального світогляду одиниць,** які попали до їх проводу, є не так впливом сміливости наших нечисленних антинаціональних чи роздвоєних душею одиниць, як лицарів московського інтернаціонального імперіялізму, як радше наслідком недостачі волі у національно зорганізованого загалу членів даних установ. Тому то з усею рішучістю слід зробити кінець тому неприродному в житті нації явищу. Вся неприродність цього явища особливо унагляднюється передовсім тоді, коли керма деяких національних установ, а тим самим і вплив на напрямні їх діяльности, находиться хочби частинно в руках одиниць, що не дорожать добром нації, або і нації як такої не признають.

Юліян Павликовський.

Арештування в Харкові.

З Харкова повідомляють, що там арештовано 60 українців, яких обвинувачують в контрреволюції.

Великий дослідник і філянтроп.

Смерть Ф. Нансена.

Померший норвежський дослідник Фрітіоф Нансен належав до вимкових індивідуальностей. У широкому світі він відомий як відкривник підбігунових країн і невтомний мандрівник, в Европі як визначний філянтроп. Менше знав про нього широкий загал як про вченого.

Уродився він у 1861 р. на хуторі біля Християнії. Спершу був він консерватором природничого музею в Берґен; у 1888 р. переїхав уперше ґренляндську ледяну смугу від Умівікфіорд до Ґодтгааба. У 1893 р. вибрався він у свою славну підбігунову подорож. На кораблі „Фрам" виїхав він 22. липня до сибірського ледяного океану, при Новосибірських островах мусів залишити корабель серед крижаного поля і вибрався на санятах запряжених у собаки на північ. 7. квітня 1895 р. доїхав він до найдальшої точки підбігунової ширини 86° 13'. Аж 18 червня 1896 р. зустрівся він з другим відкривником Джексоном на Землі Франца Йосифа, і на кораблі Джексона вернувся до Варде.

У 1897 р. став Нансен професором у Християнії, а в 1901 р. директором міжнародньої лябораторії для дослідів моря. У 1900 р. проводив він у науковій виправі між Норвеґією і Ґренляндією, де зроблено гидроґрафічні досліди. Від 1910-14 узяв він участь в океанодослідчих працях.

Нансен як політик боровся проти шведської унії, а в 1906-8 був норвежським послом у Льондоні. Після великої війни виступав як уповноважений від Ліґи Націй для управильнення повороту воєннополонених з Сибіру. У 1921-22 р. зорґанізував поміч для загрожених голодом територій у СРСР а в 1922 р. дістав мирову нагороду Нобля. В цьому часі Нансен працює багато для створення міжнародного мирового суду на нових підставах і стає від осени 1927 р. представником Норвеґії в комітеті для справ розброєння при Лізі Націй. Як голова комісії для справ еміґрації при Союзі Народів заступав — на жаль — російське становище, ввівши термін „Росія" і „російський" для усіх еміґрантів з території кол. передвоєнної Росії до т. зв. нансенівських пашпортів, виключаючи тим самим терміни „українець", „український".

Видав він такі твори: „Лещатами до Ґренляндії", „Наукові висліди експедиції до Ґренляндії", „Життя ескімосів", „Серед ночей і ледів", „Північні води", „Країна мряк", „Сибір — країна майбутности", „Шпіцберґен".

Усі ці книжки видані ріжними мовами.

В. С. ЛЕВИЦЬКИЙ.

Магатма Ганді.

3. Політичне положення в Індії до 1919 р. — Релігійне „Вірую" Ганді.

Національний незалежницький рух розпочався в Індії в початках цього століття. З кінцем минулого століття скликало кількох ліберальних англійців перший Національний Індійський Конґрес, але вони надали цьому конґресові і його дальшій діяльности характеру льояльного супроти англійської влади, стараючися погодити інтереси Індії з англійською суверенністю. Перемога Японії над Росією, а далі провокаційна поведінка англійців розворушили уми індійських патріотів. Серед членів національної ради скристалізувалася крайня партія агресивного націоналізму, яка зєднувала собі поволі прихильників у краю. Одначе стара конституційна партія всетаки лишилась аж до світової війни під впливами людей вірних Англії, а всі змагання цілої Національної Ради не виходили поза змагання до політичної автономії. Тільки щодо змісту цієї автономії поодинокі відломи не могли погодитися: одні хотіли співпраці з англійцями, другі хотіли вигнати европейців з Індії; одні брали за зразок Канаду і полудневу Африку, а другі були більше радикальні. Ганді приніс свою розвязку цього питання, вправді більше релігійну як політичну, але в дійсности радикальнішу як усі інші.

Коли в 1914 р. вибухла світова війна Ганді був ще дуже далекий від думки про якийнебудь бунт. Навпаки, він вибрався до Анґлії, щоби там сформувати санітарний корпус на послуги анґлійцям. У своїх листах *„До всіх анґлійців Індії"* в 1920 р. він пригадував їм це неодин раз: „Дорогі друзі, ніякий анґлієць щиріше не співпрацював з Імперією як я напротязі двацять девяти літ моєї громадянської діяльности. Чотири рази я наражував своє життя для Анґлії... Аж до 1919 р. я з глибоким переконанням пропаґував співпрацю..."

Він не був одинокий. Ціла Індія далася взята в 1914 р. на воєнним ідеалом і на обіцянки анґлійської влади, яка як нагороду показувала їй у близькій будуччині автономію. Чим більшою була небезпека і чим більше Анґлія потребувала помочі, тим більше обіцяла. 2-го квітня 1918 р. видав Льойд Джордж маніфест до Індії, а воєнна конференція в Дельгі проголосила, що незалежність Індії вже близька. Індія постачила Анґлії 985.000 людей. Індійці принесли величезні жертви і довірливо чекали на нагороду за свою вірність.

Розчарування було велике. Небезпека для Анґлії скінчилася, заключено перемиря. Тоді анґлійська влада, не то що забула за свої обіцянки, а навпаки відібрала вірним індійцям ті вольности, які вони мали досі. Державна Законодатна Рада в Дельгі, недовіряючи індійцям, рішила на засіданні в лютім 1919 р. завести тайну поліцію цензуру. Індії стрепенулися. Почався бунт, його орґанізатором став Ганді. Початок цього руху можна датувати днем 28. лютого 1919 р., хоча Ганді став на чолі цього руху аж у серпні 1920 р., після смерти Баль Ґонґора Тіляка, дотеперішнього провідника індійських націоналістів. Треба зазначити, що беручи в свої руки провід у боротьбі індійського націоналізму проти анґлійської влади, Ганді і цим разом зробив це, „щоби відвернути цей рух від усякого насильства". Ганді і тут, так само як і в часі дальшої своєї діяльности, вище поставив релігію від політики. Він, каже Ромен Роллян, „є релігійним з природи, а політиком з конечности". Щойно згодом через сам хід подій зміцнюється поволі політичний і практичний характер його діяльности, одначе найглибшою основою, до якої завжди звертається його дух є всетаки релігія його народу: *індуїзм.*

В одній своїй статті пише Ганді:

„Я не можу краще представити своє почуття до індуїзму, як порівнюючи його з тим почуттям, яке маю до своєї жінки. Вона зворушує мене як ніяка інша жінка на світі. Вона не є без хиб: осмілююся сказати, що вона їх має більше, як я їх бачу: але всетаки поміж нами є почуття нерозлучности. Те саме з індуїзмом з усіма його його хибами і всіма його обмеженнями. Ніщо не захоплює мене так, як музика Джіти і Рамаяни, тих двох книг індуїзму, щодо яких я мушу похвалитися, що їх знаю... Я знаю дійсні хиби, які плямлять великі індійські святощі; але я всетаки люблю їх... Хоч я реформатор аж до дрібниці, але не відкидаю ніякого з істотних принципів індуїзму".

Якіж є ці сутні правди, на які дає свою згоду великий Магатма? Він вичислює їх виразно в одній статті з 6. жовтня 1921 р. Це його „Вірую".

„1. Я вірю у Веди, в Упанісад, в Пурану і у все те, що розуміємо під назвою святих індійських книг, отже тимсамим вірю в Аватар і у мандрівку душ.

„2. Я вірю в ріжницю каст, але у розумінні строго ведичнім, а не в теперішнім грубім і низькім.

„3. Я вірю у святість корови, в розумінні багато ширшім, як це загально розуміють.

„4. Я не відкидаю культу ідолів".

Щодо першої точки пояснює дальше Ганді, що блаженність осягає той, хто дійде до досконалости в непорочности, правді, в самоопануванні і в самовідреченні". Тут віра індійця сходиться з Евангелію. І Ганді має свідомість цього. Один анґлійський священик запитав його в 1920 р., яка книжка, з тих, які він читав, зробила на нього найбільше враження. Ганді відповів: „Новий Завіт". Що більше, він признав, що саме „Проповіді на горі" він завдячує свій принцип „пасивного спротиву".

— Чи ви не дійшли до нього раніше, читаючи індійські книжки? — спитав його здивований священик.

— Ні, — заперечив Ганді. — Я знав і подивляв передтим Баґавад Джіту. Але це Новий Завіт дав мені пізнати вартість пасивного спротиву. Радість заливала мене, коли я читав його. Баґавад Джіта зміцнила ще це враження, а „Царство Боже межи нами" Толстого дало йому тревалу форму".

Ганді каже ще таке:

„Християнізм є частиною моєї теольоґії. Христос є величавим обявленням Бога. Але не одиноким обявленням. Я не бачу його на самотнім престолі..."

Ще раз даймо відповідь!

З приводу відновлення книгарні „Рідної Школи“.

Ставропігія, викидаючи немилосерно із своїх забудувань українські інституції, викинула на брук у грудні минулого року і книгарню „Рідної Школи“. Не помогли ні корисні предложення, ні всебічні заходи Головної Управи „Рідної Школи“, щоби тій установі залишити і на дальший час льокаль для її книгарні. Наші доморослі „русскі“ забажали утворити собі свою „книжную лавочку“, аби тим краще ширити роздор і деморалізацію поміж нашим народом. І нині в льокалях колишньої книгарні „Рідної Школи“ урядує вже російська книгарня „Слово“, новий розсадник москвофільської отруї і деморалізації.

Наше громадянство болюче відчуло втрату своєї культурної станиці. Зі всіх сторін піднеслися домагання, аби Головна Рада „Рідної Школи“ постаралася отворити нову книгарню. Домагання ці були цілковито оправдані і слушні. Книгарня „Рідної Школи“ сповняла 10 літ ролю поважного чинника в поширюванні української культури через кольпортажу нашого друкованого слова. Найкращим доказом живучости книгарні є факт, що ніколи не стояла вона порожна, що відвідували її численні гості зі всіх кругів нашої суспільности. А вже дуже широкою популярністю тішилася ця книгарня серед доокoличних селян, які по найбільшій части тут заспокоювали свою жажду знання. І хоч дотеперішня управа книгарні „Р. Ш.“ не провадила поважніших книгарських трансакцій, а вдоволялася дрібною льокальною продажю книжок, то всеж таки книгарня оплачувалася і придбала за десять літ свого істнування кількадесятьтисячне майно в товарах. У прикрих хвилях грошевого „переднівку“ приходила книгарня „Рідної Школи“ все з матеріяльною підмогою.

З другої сторони не можна собі уявити правильної діяльности „Рідної Школи“ без своєї книгарні. Досить пригадати собі, що ця наша найвища шкільна маґістратура провадить власне видавництво шкільних книжок та лектури, принороплюваної до кожного віку шкільної молоді. Ясно, що свої видання може „Р. Ш.“ збувати найліпше через свою книгарню. Дальше треба здати собі справу з того, що в школах „Р. Школи“ виховується понад 10.000-на армія нашої молоді, яка потребує шкільних книжок, лектури, шкільного виряджєння і т. п., тому нема сумніву, що для „Рідної Школи“ є своя книгарня просто конечна.

Головна Управа „Рідної Школи“ здавала собі з цього справу і тому старалася придбати конче відповідне приміщення для книгарні. Старання ці були спочатку безуспішні з причини надмірно високих грошевих вимог власників за відступлення крамничного льокалю. Тепер ця трудність усунена. Головна Управа „Рідної Школи“ набула для своєї книгарні гарний льокаль в домі Народньої Гостинниці при вул. Сикстуській ч. 20.

При цій нагоді слід підчеркнути велике розуміння справи управи Народньої Гостинниці, яка, маючи для винайму цього льокалю корисніші умовини, зрозуміла значіння „Рідної Школи“ та рішила віддати льокаль для її вжитку за звичайним чиншом.

На днях отворено вже наново книгарню „Рідної Школи“. А має вона на свому складі не тільки шкільні підручники і всякого роду книжки, але торгує також шкільним приладдям та мистецькими виробами. Обслугою й точністю виконання замовлень управа книгарні буде старатися станути на висоті сучасної книгарської техніки.

„Рідна Школа“ зробила своє. Тепер черга на наше громадянство. Даймо відправу москвофільському визовові ділом! Підтримуймо нововідкриту книгарню „Рідної Школи“, купуймо і замовляймо книжки та всякі шкільні прибори в цій книгарні, бо цим дамо рівночасно доказ, що розуміємо вагу і значіння такої національної установи, як „Рідна Школа“. Памятаймо, що купуючи в книгарні „Рідної Школи“, докидаємо цеголку до розбудови цеї інституції!

Тиждень Еміґранта.

В днях між 8. і 16. червня ц. р. має відбутися на терені цілого нашого краю тиждень, присвячений еміґраційним справам. Обєднані еміґраційні товариства, між ними Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами а також ріжні суспільні й освітні установи покликали до життя окремий комітет, що має за ціль переведення цілої імпрези в життя. З української сторони до цього комітету входить у почесному характері митрополит Шептицький, у діловому характері президент Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами дир. М. Заячківський і секретар цього товариства д-р В. Константинович.

Завданням Тижня Еміґранта є повести пропаґанду серед найширших кол населення в напрямі освідомлення про еміґрацію, про суспільну опіку над еміґрантами та про потребу помочі для будови початого вже Еміґраційного Дому у Львові як і еміґраційних захистів у Станиславові і Тернополі. Цю пропаґанду комітет задумує повести при помочі викладів, кінових вистав, видання брошур і летючок.

Щоби освідомити ширший загал українського громадянства про цілі того Тижня, в дні 12. ц. м. президія Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами скликала у Львові конференцію, на яку запрошено представників українських культурних і економічних установ та представників української преси. В конференції взяли участь представники товариства „Просвіти“, „Сільського Господаря“, „Ревізійного Союзу Українських Кооператив“, Товариства „Дністер“, „Робітничої Громади“ і української преси: „Діла“, „Свободи“, „Нового Часу“, „Нової Зорі“, „Правди“, „Господарсько-кооперативного Часопису“, „Українського Еміґранта“, „Професійного Вістника“ та інших.

Конференцію відкрив і проводив її дир. М. Заячківський. Основний реферат про еміґрацію, зокрема про українську еміґрацію в минулому і теперішньому, про трудноші, які українська еміґрація стрічає, про завдання Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами і про цілі Тижня Еміґранта, виголосив секретар Товариства д-р В. Константинович. По рефераті відбулася обширна дискусія, в якій забирало голос багато з учасників.

Конференція признала доцільність акції Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами з нагоди проєктованого Тижня Еміґранта, щоби до цієї акції притягнути українські культурні й економічні установи та українську пресу, виходячи з заложення, що еміґрація повинна находитися під контролею самої суспільности і що еміґрант повинен находити все поміч і опіку, коли примушений ґіркою долею кидати рідний край. Тій справі у нас присвячується, на загал, мало уваги і тому українські еміґранти наражені часто на доймаючі шкоди. До цієї помочі й опіки покликане в першій мірі Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами, котрого працю повинна зрозуміти ціла суспільність і по змозі їй помагати.

Конґрес II. Інтернаціоналу.

Виконавчий Комітет II. соціялістичного Інтернаціоналу ухвалив скликати в місяці липні конґрес соціялістичних партій цього Інтернаціоналу. Конґрес відбудеться у Відні.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Харківські радіопрограми.

Ріжні є радіопрограми. А щоби не було діри в них, то ще є й радіопраграма більшовицька, надавана в наказній столиці зукраїнізованої України. Ріжні радіостації ріжно про себе дають знати: мадярська підбадьорує чардашем, німецька розманіжує вальсом, польська розрухує мазуром, румунська вколисує дойною... Чимже цікавить світ українська стація?

Козачком? Метелицею? Думами? Загалом прекрасними піснями?

Отже ні!...

Все це є друго-, третьо-, а навіть під-рядне. Танок чи пісню можна почути і без радія. Тільки заїхати в якенебудь українське село а там танці і пісні аж гей. Але того, що є в харківських радіопрограмах на селі не почуєш. А яке цікаве воно! Уявляю собі, як цього всього слухають по сель-будах, воєн-клубах і інших роб-факах. А хочби й чужинець! Злапить Харків і цілий переміняється в слух...

Наприклад: Піонерський мітинґ до 1. травня, Антирелігійний концерт та журнал „Безвірник“.

Потім дещо з української музики:

„Мясозаготівля“ з участю симфонічного ансамблю, еврейський концерт, „Броненосец Патьомкін“ — радіо-фільм.

Потім трохи сентиментальних міркувань:

Підсумки колгоспного сіву, Година колективіста, Виконання промфінпляну в галузі машинобудівництва.

А накінець дітям до сну:

„Година комсомолу, антирелігійний мітинґ і еврейська газета „Радіоштерн“.

Буває часом, що ці всі мітинги, години, курси та промови переплітують і нашим козачком, але це не занадто часто, бо українізації не можна проводити насильним способом. Знають це керманичі харківської радіостації і тому так злегка підходять до українізаційної болячки. Вони як стопроцентові українці найліпше відчувають що можна, а що ні.

Десь недавно чув я закид, що в харківській радіостації працюють самі жиди і москалі. Я роздобув собі „програму пересилань“ і бачу, що закид безпідставний. Між режісерами і виконавцями переважають українці, а принайменше люди з українськими назвищами. От возьмім наприклад: Розенштейн, Полфьоров, Шейн, Пушкарьова, Журавльов, Піґарьов чи не звучить воно по нашому?! Коли в фейлєтоні ні, то через радіо напевно!

Не можна заперечити, що харківська радіостація богато поліпшилаб свої програми, колиб використала всі питоменности радянського життя і побуту. Адже досі ще ніхто не догадався пустити на радіо хор вязнів із Соловецьких Островів, чи револьверовий концерт при нагоді „добровільної“ колективізації. Українська кольонія на Соловках певно має ліпші сопрани (там тонко співають!) як кольонія у Київі чи Харкові, а милозвучність більшовицьких револьверів славна на цілий світ.

Ручу, що тоді при харківських програмах ніхто не дрімав би.

Галактіон Чіпка.

Революційна відозва до ґіндусів.

Аббас Тіябджі видав відозву до цілої ґіндуської нації, в якій говорить: За один місяць Ґандієві вдалось збудити в серці цілого народу тугу за незалежністю. Арештування Ґандія, ані інші насильства не зможуть здавити визвольного руху. В Індії не буде спокою, доки вона не стане незалежною державою.

За зневагу Ґінденбурґа.

В берлінськім суді відбудеться розправа проти посла д-ра Ґебельса, який у двох статтях в газеті „Анґріф“ зневажив Ґінденбурґа.

Перед волинським судом.

Замітки з приводу карної розправи в Рівному.

Як нашим читачам уже відомо, відбулася перед повіт. судом у Рівному в днях 25., 26. і 27. квітня ц. р. карна розправа проти б. посла Лаврентія Серветника, Стефана Семенюка, Івана Гористюка, Омеляна Драчука, Харитона Звинчука і Бориса Бабія, всіх обвинувачених за провину з арт. 262. III., 142. I. і 129 б. рос. карного кодексу. Провини з арт. 262. III. к. к. мали по думці акту обвинувачення допуститися обвинувачені в той спосіб, що в дні 11. березня 1930 р., в часі святочної академії в честь Шевченка, криками, гамором, стуканням ногами, свистами та в інший спосіб спричинили перервання цеї академії, чим вбито допустились нарушення публичного спокою. Крім цього С. Семенюк і Л. Серветник були обвинувачені в тому, що після перервання академії ставили чинний опір поліції та допустились актів насильства („ґвалту") на поліційних функціонарах, які, опорожнюючи салю, Семенюка і Серветника приарештували. Врешті Користюк, Драчук і Звінчук мали допуститися провини підбурювання до ненависти поміж українським і польським населенням (арт. 51. і 129. б. к. к) таким чином, що коли хор на сцені заспівав польський гимн „Єще Польска", то вони почали тупати ногами, свистати і кричати: „нехай згине".

Обвинувачених боронили адвокати: д-р Володимир Загайкевич, д-р Дмитро Ладика і адвокат з Рівного д-р М. Вагриновський. В неділю в год. 11.30 в ночі, по цілих трьох днях розправи, проголосив суд вирок того змісту: б. посла Л. Серветника і Бориса Бабія уневиннено зовсім. Стефана Семенюка звільнено від провини арт. 262. III. к. к., а признано винним опору і публичного насильства на функціонарах поліції (арт. 142. I. к. к.) і засуджено на 3 місяці вязниці. Обвинуваченого Івана Гористюка признано винним провини з § 129. б. к. з., а звільнено від провини з арт. 262. III. к. к. й засуджено на 6 місяців вязниці. Обвинувачених Драчука і Звинчука увільнено від обвинення в провині з арт. 129 б. к. к., а признано винними провини з арт. 262. III. к. к. і засуджено кожного на 2 місяці арешту. Наложених кар не завішено. Проти засуду оборона зголосила відклик.

Ціла розправа виявила стільки цікавих і характеристичних моментів, що годі над декотрими тоді перейти до дневного порядку. Полишаємо на боці зовнішні обставини процесу, як надзвичайне обосторонне заінтересування ним у цілому місті, велику скількість поліційних функціонарів на вулиці біля суд. будинку та в самому будинку і на салі розправ. Полишаємо на боці боротьбу оборони за права української мови, бо суд не допускав навіть ставлення оборонцями до свідків-поляків питань в українській мові. А коли оборонці д-р Загайкевич і д-р Ладика проти того запротестували, покликуючись на арт. 4. липневого закону про мову в судах, суд ухвалив і запротоколував формальну постанову, якою заявив, що оборонцям вільно до свідків, які не є українцями, ставляти питання тільки в польській мові. Полишаємо вкінці на боці й те, що зараз на початку розправи д-р В. Загайкевич поставив основно умотивоване внесення на вилучення в цій справі цілого повітового й окр. судів у Рівному, якому то внесенню суд відмовив. Задержимось тільки на кількох моментах.

Перш за все найхарактеристичнішим моментом був факт, що донесення поліційного слідчого відділу в Рівнім та акт обвинувачення обвинувачували в арт. 262. III. к. к. також ще й семого громадянина, Стефана Воронюка. Його обвинувачення слідувало на підставі зізнань поліційного агента Грушевського, який в приготовнім доходженні у спосіб рішучий і без якихнебудь сумнівів обтяжив Воронюка, закидаючи йому крики, галас, тупання ногами і т. д. в часі академії. А тимчасом виявилося, що Стефана Воронюка в критичному дні не то на Шевченківській академії, але взагалі в Рівнім зовсім не було, бо він служить при війську в зовсім іншій місцевости. Факт цей признав при розправі сам прокуратор, домагаючись вилучення справи Воронюка до окремого поступовання і суд цю справу, не зважаючи на спротив оборони, вилучив.

Другим цікавим моментом є стверджений при розправі факт, що перші поліційні донесення, а після того і слідчий виділ добачували провини з арт. 262. III. і з арт. 51. 129 I. к. к. вже в самім співанні українського гимну „Ще не вмерла", чим притушено спів гимну польського. Щойно в часі дальших карних доходжень створено твердження про крики, гамір і свисти, які мали виповнити предметову суть арт. 262. III. к. к. Та розправа виказала щось інше. Дирекція української гімназії, яка влаштовувала академію, поставила у виділоменні до Кураторії як останню точку відспівання уперід польського, а відтак українського гимну. В друкованих програмках було зазначене відспівання одного тільки гимну. Та коли гімназійний хор на сцені заінтонував „Єще Польска не зґінела", понеслось у цілій салі в партері і на ґалерії могутнє „Ще не вмерла Україна", яким рік-річно в Рівному, як зрештою всюди, українське громадянство все кінчить Тарасові поминки. Сконстернуваний сильно присутній на академії як гість місцевий староста, а коли дійшло до слів „згинуть наші вороженьки", він почав кричати піднесеним голосом: „Пшестаць, пшестаць" і зарядив опущення на сцені занавіси. А коли заяснило приганене в часі виконування поодиноких точок програми світло на салі, почалось урядування поліції. Около 30 заприсяжених свідків, зізнаючи про ріжні епізоди цього урядування, ствердило, що після придержання посла Серветника староста крикнув: „Біць тего драня"! Один із свідків зізнав, що чув, як староста кричав: „Біць тего драня в зембі". Пос. Серветник звернувся до старости, аби йому було дозволено відпровадити малі діти домів. Староста на це не згодився, заявляючи, що його дітьми заопікується поліція. Стверджено, що з уст функціонарів поліції падали оклики: „Біць їх, добже їм даць". Падали й оклики: „Пальце в леб і до каси хорих!". Поодинокі свідки ствердили, що людей стягано зі сходів, шарпано й бито. Один свідок зізнав, що бачив, як один „панок" ударив якогось маленького хлопця палицею, коли цей хлопчина відізвався до свідка. Той самий свідок бачив, як інший „панок" зблизився до двох селян, що їли булку й ударив їх палицею по руках, договорюючи: „Я вам покаже, як се є". При тому, як цей цивільний „панок" ударив хлопця, а інший двох селян, була близько умундурована поліція і бачила ті побої. Стверджено, як два цивільні „панки" шарпали Семенюка та як один умундурований поліцай бив посла Серветника так, що йому аж капелюх упав на землю. Серветника заковано ланцюшком за одну руку і так його ведено на поліцію. Від закування ланцюшком мав Серветник окалічення на руці. Зізнавали ще свідки, як убрані по селянськи функціонарі поліції показували на ґалерії, кого арештувати і поліція вказаних зараз випроваджувала. На салі лунали поліційські свистки. Один свідок зізнав, що бачив, як Семенюка штовхали функц. поліції, хоча він просив, аби його не штовхати, бо буде сам іти. Засуд Гористюка слідував на основі зізнань одинокого свідка, функц. поліції, який твердив, що коли тільки заінтоновано „Єще Польска", то Гористюк вискочив на лавку на ґалерії, де сидів, і крикнув дуже сильним голосом на всю салю: „Нехай згине"! Ці слова, по думці зізнань свідка, мали відноситись до слів „Єще Польска". Присуд свій опер суд на зізнаннях цього одинокого свідка, хоча заходили великі суперечности між його зізнаннями при розправі і в приготовних доходженнях та хоч більше як 40 свідків (а між ними і бурмістр міста й аптикар і сам староста) його мнимо піднесеним голосом на всю салю висказаних слів „нехай згине" не чули, а яких 20 свідків (між ними трьох найближчих безпосередніх сусідів Гористюка на ґалерії) виключили, аби Гористюк ті слова сказав, бо вони мусілиб ті слова чути.

Позатим суд ухилив цілу низку запитів оборони, які мали за мету висвітлити поступовання поліції. Як у всяких поліційних процесах, так і в цій справі відіграли ролю в поліційних рапортах доноси неназваних поліційних конфідентів про підготування „антипаньствової демонстрації" обвинуваченими. Суд ухилював навіть запити, в яких оборона домагалась подати їй, яке конкретне ділання і які позитивні чинности конфіденти обвинуваченим закидали. Ціла концепція поліційних доносів і прокуратура намагались виказати, що цілі маси селян не прийшли на Шевч. роковини з власної волі, але зааґітовані й намовлені до протидержавної демонстрації обвинуваченими та Пластом і тими, що устроїли нараду кооператорів. І варто було почути чудові, повні глибокої національної свідомости зізнання селян, коли на допити прокуратора зізнавали, що як кожного року, так і цим разом ішли поклонитись памяти Шевченка і кожний за власні гроші купував білет вступу. — „Я не дістав уже білету на ґальорку, але я не шкодував грошей і купив собі білет до льожі" — так зізнавав один свідок селянин. Взагалі слід з найбільшим натиском підчеркнути достойне поведення свідків селян ріжних місцевих верств, мущин та жіноцтва, які з великою інтелігенцією і розвагою складали свої зізнання виключно в українській мові і в тій же українській мові складали присягу, хоча судця перші слова присяги задавав і свідкам української народности в польській мові.

При кінці зазначимо, що достойно й совісно сповнили своє завдання також оборонці, виконуючи з повною посвятою і радісним серцем зовсім безкорисно свій обовязок.

Закінчення евхаристичного конґресу.

Дня 13. ц. м. евхаристичний конґрес у Картаґіні закінчився величавою процесією, в якій взяло участь 100.000 осіб.

Гаймвер за фашизмом.

На святі 10-літніх роковин гаймвери в Інсбруку, провідник цеї орґанізації Штайдель виголосив промову, в якій доказував, що держава може бути сильною тільки тоді, коли буде зорґанізована на підставі станового принципу і зліквідує партійну боротьбу так як фашизм. Гаймвера ставить собі за мету поборювати марксизм, скріпити армію і перетворити Австрію в корпоративну державу.

Повстанці окружили Пешавар.

Із приватних вісток виходить, що Пешавар окружили збунтовані верховинці. У відозвах, що поширюються серед племени Тюранзаджа, сказано, що повстанці мають скорострілі, а навіть літаки.

Перед виборами делеґатів на конґрес компартії.

„Комуніст" повідомляє, що в цілій Рад. Україні відбуваються конференції ком. орґанізацій задля виборів делеґатів на конґрес партії. Голова центр. контрольної комісії Затонський сказав, що ключем приготовних праць до конґресу є усунути з партії опозиційні елементи. „Треба — заявив він — очистити партію з непоправних опозиціоністів, що розкладають і деморалізують парт. орґанізації. Із слів Затонського виходить, що опозиція проти Сталіна далі веде завзяту боротьбу.

Вбивство команданта полку більш. стрільців.

У Москві згинув серед загадочних обставин командант I. полку стрільців Рогачов. „Веч. Москва" твердить, що його вбив припадково товариш, маніпулюючи револьвером. Рогачов був одним із вірних Сталінові командантів московської пролетарської дивізії, що є найпевнішим відділом більш. армії та сповняє залогову службу в Москві.

Ревізія бібліотек у СРСР.

Шекспір на індексі.

„Вечерная Москва" повідомляє, що центр. комітет компартії ухвалив перевести ревізію бібліотек у СРСР. Мають усунути авторів, що не відповідають комуністичній ідеольогії та справдити політичні погляди урядовців бібліотек. Видали інструкцію із вказівками, які твори треба усувати. На індексі найшлося чимало російських клясиків і чужих письменників, м. ін. Шекспір

ХТО з Вп. Передплатників „Діла“ на дні 15. червня

ц. р. не буде мати заплаченої передплати по кінець червня ц. р., безумовно не буде міг брати участи в льосуванні нагород. Всіх нагород є 23, а саме 1 б бліотека вартости 100 ам. дол., 2 бібліотеки вартости по 50 ам. дол., 10 бібліотек вартости по 10 ам. дол. і 10 бібліотек вартости по 5 ам. дол. Хто з нагороджених Передплатників не схотівби бібліотеки, одержить рівновартість в готівці.

Засідання сойму 25. травня.

Варшавська преса одержала із закордону вістку, що польський сойм збереться 25. травня. Вістка ця основується на розмові, яку мав мін. Залеський в Женеві з німецьким мін. закорд. справ Курціюсом. Вони обговорили справи польсько-німецьких госп. умов і при тій нагоді мін. Залеський подав мін. Курціюсові речинець засідання польського сойму.

Польські кола, близькі до урядового табору, зазначують, що на недавній конференції рішаючих чинників устійнено, що надзв. сесія сойму відбудеться. Пригадують, що марш. Пілсудський сказав, що не має нічого проти надзв. сесії парляменту. Рівночасно ті кола звертають увагу, що нормальна праця можлива лише тоді, коли вона буде річева. Вмішування політики до сойму внеможливить йому праці, для яких передбачена надзв. сесія. Пригадують, що в петиції Центроліву до президента держави 95°/₀ її присвячено господарським справам, а майже зовсім оставлено на боці політ. справи.

Прем. Славек у марш. Пілсудського.

Дня 14. травня був прем. Славек на довшій авдієнції у марш. Пілсудського. Конференції тій приписують важне значіння в звязку з надходячими подіями у Польщі.

Ліґа Націй.

На засіданні Ліґи Націй дня 14. травня голова югосл. міністр Марінкович присвятив згадку памяти померлого Нансена. Відбувалися теж приватні розмови присутніх міністрів закорд. справ. Бріян стрінувся з Ґрандім. До тієї стрічі привязують велику вагу. Весняна сесія Ліґи Націй закінчиться в четвер 15. травня.

Італійсько-німецький союз проти Франції та Польщі?

„Ер Нувель“ навязуючи до промови Мусолінія в Тоскані, каже, що Мусоліні є паном положення в Італії. Вистарчить одно його потягнення пером, щоби викликати катастрофу. Ціла Европа повинна звернути увагу на те, що діється в Італії. Фашизм є небезпекою не лише для вн. політики Італії, а й цілого евр. мира. „Арб. Цтг.“ доказує, що політ. розвиток Европи йде в напрямі зближення Італії та Німеччини проти Франції, Польщі й Малої Антанти. М. і. Італія старається відтягнути Румунію від Малої Антанти.

Арештували виконавців нападу на Девея.

З Букарешту прийшла вістка, що в ночі 13. травня поліція арештувала виконавців нападу на Девея, Шембекову і пос. Давілу. Є це пять циганів із околиць Букарешту. Їм закидають іще й інші менші та більші проступки. Ограблені предмети та дороцінности вже віднайшли.

Відчит Шварцбарда не відбудеться.

Аґ. АТЕ повідомляє з Ковна: Віддавна заповіданий відчит убийника отамана Петлюри, Шварцбарда, не відбудеться. Президія литовсько-українського товариства просила владу заборонити відчит.

Сталін під охороною спец. сторожі.

Париський часопис „Дні“ (орган Керенського) повідомляє, що з причини загострення внутр. боротьби в ком. партії утворили спец. відділ для охорони Сталіна. Сталін ніде не показується без тієї сторожі, вона не кидає його ні на крок. Навіть на засідання політбюра приходить із тією сторожею. Сталін видав приказ, щоби у представників влади, які приходять до нього на конференцію, переводити ревізію та щоби відбирати в них зброю. Сам Сталін не розстається зі зброєю. Не їсть нічого й не пє, поки не спробує того спец. лікар грузин. Причиною тієї обережности є загадочна смерть одного зі Сталінових секретарів. Близькі до Сталіна люди не скривають, що колиб опозиції вдалося здобути більшість на конгресі компартії, конгрес розженуть, Сталін розпише нові вибори делегатів і скличе новий конгрес.

Помер Влад. Оркан.

В ночі 14. травня помер у Кракові відомий польський письменник Владислав Оркан. Смерть заскочила письменника в хаті Питлінської, дочки Марії Конопніцької, куди приїхав тому кілька тижнів із жінкою.

Арештування підозрілих у вломі в воєвідстві.

У звязку з крадіжю 20 тис. зол. у львівськім воєвідстві поліція приарештувала 12 львівських нотованих злодіїв. Їх підозрівають у згаданій крадіжі.

Зі шкільного законодавства.

З ріжних сторін краю доходять вісти, що численних українських учителів переносять без ніякої причини в далекі польські сторони. Це роблять на основі § 58, який позволяє шкільній владі переносити учителів „для добра школи“. Певно, що та постанова закону мала на думці такі випадки, коли якийсь учитель став своїм поведенням у даній місцевости оправді неможливий. Але у нас інтерпретується цю постанову цілком інакше. Бож власне найкращі учителі, з яких населення вповні вдоволене і яких для добра школи належало би там задержати, а то й відзначити, переносять без ніякої рації за кару. А дїється це звичайно на злосливі доноси нікчемних одиниць, зложені на поліції та передавані звідтам як достовірні і автентичні факти вищій владі до дальшого урядування. Очевидно, що таке поступування похоже на кпини з даного закону і виглядає на грубе скривлення інтенцій законодавців.

Посол Великанович підняв тому разом з іншими послами-учителями заходи в соймі, щоби цей закон відповідно змінити. В часі останньої сесії сойму переведено постанову, що влада має точно означити вину учителя, а учителеві прислугує на випадок покривдження право відклику до вищої інстанції. Така ухвала запала вже у соймі і потребує для своєї правосильности ще тільки потвердження сенату. Треба сподіватись, що справа найде потрібне закінчення вже на найближчій сесії сенату. Можливо, що послам вдасться ще провести новелю, щоби запавші вже кривлячі присуди могли бути зревідовані. Тоді може припиниться та самоволя, що нашому учительству так доймаючо дошкулювала.

Педагог.

НОВИНКИ

— **Дискусія „Сільського Господаря“ на господарські теми.** З нагоди свята „Сільського Господаря“ в краю влаштовує Краєве Т-во Господарське „Сільський Господар“ у Львові дискусію на тему: „Українське село під теперішню хвилю“. Дискусію започаткує реферат посла Остапа Луцького. Дискусійне засідання відбудеться дня 24. травня в 11. год. перед полуднем у салі „Української Бесіди“, вул. Рутовського 22. Просимо всіх голов наших філій, секретарів, агрономів, сенаторів, послів та економістів, а зокрема наших хліборобів взяти участь у цих нарадах, які вкажуть нові шляхи для піднесення нашого села з господарської руїни. За Головну Раду Т-ва „Сільський Господар“: **о. Тит Войнаровський,** голова; **інж. Андр. Палій,** секретар.

— **Признання для наших мистців.** У „Дзеннiку Львовскім“ з 15. ц. м. находимо статтю д-ра Юрія Кульчицького про „Три виставки в міськім музеї артистичного промислу“. На першому місці критик пише про „Виставку словянських екслібрісів“. Варто із цієї статті навести таке місце: „Коли річ іде про мистецький рівень, то слід ствердити, що перша нагорода належиться безапеляційно українським ґабльотам. Низка експонатів, як з Рад. України так і з Галицької, вражали своєю новітньою високою культурою і фінезією. З галицьких ґрафік на першому місці відзначився П. Ковжун, який у цій ділянці є мистцем дуже високої міри“. Слід додати, що цей осуд є однозгідний з голосами і в інших львівських органах, таких як „Хвіля“, де писав критик А. Лявтербах і навіть зі „Слов. Польским“, де проф. Козіцький підкреслював наскрізь модерний характер у ґрафік наших мистців, згадуючи зокрема П. Ковжуна і П. Холодного.

— **З Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка.** В понеділок 19. травня в 7. год. вечором відбудеться в салі Лисенка надзвичайний спільний попис елевів філіяльних інститутів, у якого програму увійдуть продукції елевів з Дрогобича, Стрия, Перемишля, Коломиї і деякі сольові й ансамблеві продукції елевів центрального (львівського) Інституту. Програмки при вступі.

— **Ювилей Бережан і українці.** Пишуть нам з Бережан: Українське громадянство міста Бережан, згуртоване в місцевих установах, рішило не брати участи у святкуванні ювилею 400-ття істнування м. Бережан.

— **На розбудову Нап. Музею вплатили:** дол. 100 — Обєднання; по 50 зол.: Петро Лунь і А. Саляк; 40 зол. учениці III. сем. у Львові з концерту Шевченка; по 20 зол.: дир. М. Мороз і О. Бурачинський; 13 зол. д-р Й. Партицький; по 10 зол.: оо. І. Бобикевич, І. Прокоп, І. Титар, А. Малицький, пп. Д. Коренець, С. Матієва, І. Ліщинський, Р. і С. Шкарповичі, д-р М. Шухевич і В. Паславський; 8 зол.: Й. Пендюк; 6 зол.: о. В. Левицький; по 5 зол.: оо. А. Малиновський, П. Слободян, І. Крайчик, М. Кушпіт, парохія Бряза, пп. П. Водяний, М. Ґеник-Березовський, інж. В. Дутка, суддя Т. Карачевський і інж. Р. Грицай; 2.50 зол.: о. С. Білинський.

— **Страшні прояви економічної крізи.** Останній випуск „Вядомосці Статистичних“ приносить низку дат, які свідчать про зріст економічної крізи в Польщі всупереч усім заявам і деклараціям ріжних офіціяльних достойників. І так у рубриці „Робітники, працюючі при продукції“ читаємо, що в березні 1928 р. працювало 498.000, в березні слідуючого року 500.000, а в березні 1930 р. лише 418.000. Безробітних у польському промислі було в березні 1928 р. 62.000, у слідуючому році 57.000, а тепер 121.000. У текстильному промислі число робітників впало протягом останнього року з 176.000 на 126.000. В 1928 р. у промислі (взагалі) лише 6.000 робітників працювало в тижні по 3 дні, нині — 36.000, з чого у самому текстильному промислі 29.000. Стан замовлень закваліфікований в офіціяльній статистиці, як „злий“. Незначну поправу виказують лише рафінерії нафти, фабрики паперу, гарбарні і броварі. Що торкається протестованих векслів, то березень 1930 р. побив рекорд. Запротестовано 529.000 векслів на суму 131 міліонів золотих! Курс стабілізаційної позички впав до дня 26. квітня до 85.25.

— **Михайло Голинський на сцені львівської опери.** В середу 21. травня ц. р. виступить гостинно на сцені львівського Міського Театру відомий наш співак, драматичний (героїчний) тенор, Михайло Голинський в опері Пуччінія „Тоска“, де співатиме партію Каварадоссі.

— **Зїзд духовенства тернопільського протопресвитерату.** З Тернопільщини дістаємо таке письмо: Дня 20. ц. м. в год. 10. передполуднем в салі „Міщанського Брацтва“ в Тернополі розпічнеться зїзд духовенства тернопільського протопресвитерату в справі економічного положення духовенства. — Комітет.

— **Селяни зі Сеньковець перед судом.** Другого дня розправи проти братів Гнідеців із Сеньковець, пов. Рава Руська, яких обвинувачують в убивстві Юрка Задорожного, зізнавали свідки. Свідок Корицький твердить, що боротьба між старими і молодими селянами в Сеньківцях мала економічний, а не політичний підклад. Обвинувачені твердять, що у вязниці поліціянти били їх, але командант станиці поліції в Гійчі Козачек, заперечує. Присуд правдоподібно западе завтра.

— **Поліцай пробитий багнетом.** Іван Дмитрович з Кульпаркова, напав на постерункового Володислава Лушкевича із Винник і пробив його багнетом за те, що Лушкевич арештував його брата. Івана Дмитровича арештовано.

З театру.

Великий Міський Театр: „Дім жінок", песа на 3 дії Софії Налковської. (Гост. виступи „Польського Театру" з Варшави).

Відома польська повістярка С. Налковська — одна із найчільніших постатей у сучасній польській літературі — написала свою першу песу. Вибрала до цього одну з найважчих форм: з одного боку пішла за Чехівським театром, що залюбки малює сіре життя без подій, з другого боку пішла на французький експеримент — написала песу з самими жінками.

Невідомо, що уявляла собі більшість публики, йдучи на песу з таким заголовком. Може щось дуже, аж занадто париського. Тимчасом цей „дім жінок" — захистний, старосвітський хутірець, де три покоління жінок, майже всі вдови, роздумують про свої трагедії і викликують тіні дорогих покійників. Ідея песи оригінальна, глибоко передумана: тіні найкращих наших спомииів про ще недавно любленї істоти перетворюються нежданo під впливом часу. Час має чудодійну прикмету: маємо враження, що не ми старіємось у своїм „я", а все довкола нас.

„Дім жінок" малює болючу крізу жіночого серця, яке завдяки великому розчаруванні щодо свого „ідеалу" мужчини, зазнає великої поразки. Наскрізь реалістична песа окутана легким серпанком символізму; на тлі цього наскрізь жіночого світа пересуваються тіні мужчин; голос мужчини зпоза сцени є немов останнім покликом до життя наймолодшої зпоміж них, а найбільше „освідомленої".

Реальні особи могли би розмовляти про ті самі проблеми коротше і менше фільософічною термінольоґією (сцени двох „великих сповідей" у ІІ-ій і ІІІ-ій дії рішуче за довгі), а навіть могли би і не торкатись цих проблем. Від самої акції ідея вивинула би сама і песа була би живішою. Хоча глядач почуває ці технічні хиби песи, стежить за акцією зацікавлений. Авторка належить до тих письменників, що справді мають щось сказати, а не завсіди важніше, ніж рутина. **М. Р.**

З судової салі.

Правдива чи неправдива версія про одну субсидію?

Українське Народне Мистецтво у Львові внесло скаргу на п. Михайла Куриленка, директора Гуцульського Мистецтва у Косові, за те, що він мав поширювати у Львові вістку, що У. Н. М. дістало від радянського уряду в Харкові 2.000 долярів.

Дня 13. травня ц. р. відбулася розправа в Повітовім Суді С. ІІІ. при вул. Казимирівській ч. 34. Обвинувачений п. Куриленко признав, що поширив таку вістку, але він це робив з патріотичного обовязку, бо довідався про це від віцеконсуля Ґриґорієва в Радянському Консуляті у Львові, а поширив вістку таким чином, що пішов перестерегти про це вищу жіночу установу, якою є „Союз Українок" і посолку Мілену Рудницьку. Суд допустив доказ з віцеконсуля п. Ґриґорієва і відложив розправу. У. Н. М. заступав д-р Юзич, субститут д-ра Ганкевича, п. Куриленка д-р К. Паньківський, субститут д-ра Старосольського.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 14. травня п. р.: за масло експортове солене пріма кільограм —·— зол., за масло несолене бльокове —·— зол. за кільограм; за літру молока 0·29 зол.; за літру сметани 1·60 зол.; за копу яєць 5·90 до 6·00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 15. травня, год. 7·30 вечором „Дім жінок".

Пятниця, 16. травня, год. 7·30 вечором „Дім жінок".

Субота, 17. травня, год. 3·30 попол. „Львівні серця".

Малий Міський Театр:

Четвер, 15. травня, год. 7·30 вечором „Пан Топаз".

Пятниця, 16. травня, год. 7·30 вечором „Пан Топаз".

Субота, 17. травня, год. 7·30 вечором „Пан Топаз".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Шалена дівчина". Ганна Ордонівна у звуковім додатку.
КАСІНО: Любовниця Розвольського.
КОЛЬОСЕЙ: Пат і Патахон як банковці.
КОПЕРНИК: Забуті лиця. Союз підростків.
ЛЕВ: Отруя любовної спокуси.
ОАЗА: Острів насолод.
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Співець Бродвею" (Дж. Ґільберт).
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Ночі в пустині".
ПАН: Дівча з каруселі. Любов у природі.
ПАСАЖ: Опир океанів. Американська комедія. Тиждень Метро-Голдвин-Маєр.
ПРОМІНЬ: Право молодости.
СТИЛЕВЕ: „Сигнал серед бурі" і комедія.
ФАТАМОРГАНА: Жінка на місяці.
ХИМЕРА: Таточку, я хочу графа!
УПХА: „Волга, Волга".

Програма радіо.

Четвер 15. V. 1930.

ЛЬВІВ 11·58 Сигнал часу, гайнал, 12·05 Що повинна знати добра господиня, „Дитина, що нудьгує", 12·40 25-ий шкільний концерт із варшавської фільгармонії, 14·00—17·45 Перерва, 17·45 Попол. концерт із Варшави, 18·45 Всячина, комунікати, концерт грамоф. плит, 19·25 Підгалянські балачки, 19·35 Всячина, комунікати, 19·58 Сигнал часу, гайнал, 20·10 Веч. концерт із Кракова (спів, віольончеля, скрипка, фортепян).

Пятниця 16. V. 1930.

Варшава (1411,7) 17·44 Концерт мандоліністів. **Краків** (312,8) 12·05 Грамофонові плити. **Гельсінґфорс** (221,4) 19·00 Радіоорхестра. **Ляйпціґ** (259) 16·30 Смичковий квартет. **Льондон** (356,3) 19·40 Радіоорхестра. **Стокгольм** (436) 18·45 Спів і рецітації. **Рим** (441) 17·30 Італійська й еспанська музика. **Лянгенберґ** (473) 13·05 Легка музика. **Прага** (487) 16·30 Камеральна музика. **Брюссель** (509) 21·15 Радіоорхестра і спів. **В день** (516,3) 16·30 Концерт солістів. **Мюнхен** (533) 17·30 Домашня музика. **Будапешт** (550) 17·00 Музика на цитрах. **Ленінград** (1000) Концерт. **Харків** (1304) 20·00 Оперова музика. **Париж** (1725) 13·30 Концерт.

Субота 17. V. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові плити. **Краків** (312,8) 18·00 Богослуження в Вильна. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·30 Спів Марти Ялвої. **Ляйпціґ** (259) 16·30 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·30 Військова орхестра. **Стокгольм** (436) 18·00 Пісні при акомпаніаменті лютні. **Рим** (441) 13·30 Радіоквінтет. **Лянгенберґ** (473) 13·05 Концерт. **Прага** (487) 16·30 Орхестра. **Міляно** (501) 19·15 Обідова музика. **Брюссель** (509) 21·15 Концерт. **Відень** (516,3) 15·30 Капеля Досталя. **Мюнхен** (533) 16·00 Радіотріо. **Будапешт** (550) 19·30 Солісти. **Москва** (825) 20·00 Артистичний вечір. **Ленінград** (1000) 15·30 Музична авдиція. **Харків** (1304) 20·00 Концерт. **Париж** (1725) 23·30 Концерт.

Новість для автомобілістів!

ГАРАЖІ **„Спортова Палата"**

приймають самоходи на гаражування з повною опікою, обслугою, миттям, смаруванням і відставленням возу перед дім. — Зголошення:

„СПОРТОВА ПАЛАТА"

вул. ЗЕЛЕНА ч. 59, телефон 8—71 та фірма

„ПРАГА" Ягайлонська 7. телеф. 3-05.

2074 1—1

НАВЯЖЕ в матримоніяльній цілі з пристійною, старшою, господарною панною, багатий державний урядник, кажуть пристійний. — Зголошення зі знимкою спрямувати до Адміністрації „Діла" під „Молодий вдовець 35". 2082 1—1

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під управою Ів. Когутяка. 2002

Самбір Старий:

Четвер 15/5 ц. р. „Те, чого не бувало".

Пятниця 16/5 „ „ „Трійка гільтаїв". 2047

На „Рідну Школу" зложили в золотих Вп.: Повіт. Союз Кооператив в Борщеві 292·80 з чистого зиску; Т. і Ю. Любінці 15 місто квітів на домовину Дорогого Брата бл. п. проф. Юліяна Стефановича; Товариші шкільної лавки Львів 50 місто вінка на могилу бл. п. Володимира Русина, студ. прав; о. А. Онуферко Свадат 5 місто Великодних желань; МихайлоЛіськевич, радник Найвищого Суду в Берні 50 ам. дол. як 1% місячний даток по 1. VII. 1932 р.; Д-р Михайло Янів в Берна 100 ч. кор. замісць квітів на домовину бл. п. о. Івана Яворського і бл. п. проф. Юліяна Стефановича; о. Мих. Кульчицький Новий Санч 27·05 зібраних між весільними гістьми в домі о. Корнови Степана в Лабовій з нагоди вінчання п. Теодозії Корнови і Степана Варшави; о. Степан Сенишин Щирець 4 замісць святочних желань. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

НА ПРОДАЖ негайно 7 сильних, деревляних скринь. Відомість в Адміністрації „Діла".

ПОТРЕБУЮ ІНСТУКТОРА, який приготовив би мого сина до іспиту з V. кл. гімназійної перед феріями. — Зголошення враз з умовинами слати: Володимир Гец, Ваньковa, повіт Ліско, почта Ропянка. 2060 3—3

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 1856 15—?

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1857 62—?

КОРОНКИ до білля, модні та церковні, найдешевше „**Wenecja**" Боїмів 19. 2046 4—30

КОСІВ, пенсіонат п. Лукашевської поручає сонячні покої з першорядним удержанням. 2030 3-10

ВЕЛИКА двоповерхова камяниця з офіцинами, — бічна Сапіги. Сім тисяч пятьсот, готівка пять тисяч долярів. Ігнат, Львів, Куркова 24. 2079

В БРЮХОВИЧАХ кліматичній стації під Львовом (15 хвилин їзди автобусом) новий дім, три покої, кухня, вісімсот сяжнів городу. Ціна тисяч пятьсот долярів. Ігнат, Куркова 24. 2080

НЕГАЙНО прийму дівчата до науки шиття. Зголошення Гонзанова, Тарнавського 86, партер. 2083 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Специяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

АДВОКАТ

Д-р Т. Головка

веде канцелярію в ЖОВКВІ. 2077

ПІДЛЮТЕ-КАМЯНЕЦЬ

пенсіонат на 20 комнат з цілим удержанням відчинию з днем

15. червня ц. р.

2048 4—5 Ольга Чапельська, Дрогобич.

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. ІІ. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73.

2073 1—5

ЧЕРЧЕ! Пансіон Роксоляна поручає комфортові, сонячні покої з постіллю або без. **Першорядний харч на десеровім маслі.**

Ціни від 6—10 зол. від особи. Сезон починається від 1. червня. Скорші зголошення приймає

Цукорня Стецькова вул. св. Николая ч. 7. тел. 65—89.

2065 2—2

Загальні Збори

„Міщанського Братства"

у Львові відбудуться дня 29. травня 1930 р. у власній домівці при вул. Руській ч. 3/1 в годині 11. рано з таким денним порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередніх Зборів.
3) Звіт з діяльности Виділу.
4) Рахунковий звіт.
5) Звіт Контрольної Комісії з внеском на уділення абсолюторії.
6) Вибір Голови, Виділу і Контрольної Комісії.
7) Внески і запити.

Якби на означений час не явилось число членів, приписане статутом, тоді в год. 12 відбудуться нові збори з тим самим денним порядком, на яких западуть правосильні рішення, без огляду на число приявних членів.

Львів, дня 14. травня 1930.

Микола Заячківський, голова. **Теодор Голіян,** секретар. 2075

КОНКУРС

на посаду учительки руханки (з іншим предметом, н. пр. рисунками) від 1. вересня 1930 р. в гуманістичній дів. гімназії з повним правом прилюдности Товариства **„Український Інститут для дівчат"** в Перемишлі. Виділ рефлектує лиш на кваліфіковані сили. Подання належно удокументовані приймає до кінця червня ц. р. Управа дів. гімн. „Українського Інститута для дівчат" в Перемишлі, вул. Татарська ч. 6. — **Виділ.** 2076 1-3

Винайму негайно або продам мешкання з 3 кімнат і кухні, будинки господарські в дуже добрім стані, пів морга саду і 4 морги грунту чорнозему, все в одній комплексі в Текучій коло Березова Нижнього п. Ябловів, повіт Коломия. Околиця надається дуже на літнисько. Інформації з чемности дає **Грабовенська** в Микуличні. 2078 1-3

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Виданича Спілка „Діло". В друкарні Виданичої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.